

І. В. МУЗИКА

Ірина Володимирівна Музика, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ПРО ДЕРЖАВУ З ПОВАГОЮ І БОЛЕМ*

Монографічне дослідження В. Ф. Сіренка присвячене низці надзвичайно актуальних проблем сучасного державотворення. Найбільшу зацікавленість викликають концептуально переосмислені в душі викликів сьогодення проблеми співвідношення принципів територіальної цілісності і права націй на самовизначення та створення власної держави. Зокрема, досить перспективною, з точки зору пошуків шляхів розв'язання цієї проблеми, уявляється спроба пов'язати принцип самовизначення народів з правами людини, які гарантують захист від дискримінації особистості за національною ознакою та спрямовані на ліквідацію національної нерівності й національного гноблення.

Актуальним є звернення автора до проблеми співвідношення народного та державного суверенітету, оскільки, саме народний суверенітет є основою держави, а тому не може бути обмежений ніякими законами, регламентаціями та переліками прав народу.

Автором здійснено критичний аналіз сучасних концепцій демократичної, правової соціальної держави з точки зору формаційного підходу та необхідності обрання оптимальної моделі організації державної влади в сучасній Україні. Особливу увагу автор приділяє проблемам демократизації державної діяльності, порядку формування представницького законодавчого органу та визначенню місця і ролі глави держави в системі вищих органів державної влади.

Досить переконливими виглядають критичні зауваження автора щодо недоліків конституційного механізму реалізації корінних інтересів населення, які дозволяють ігнорувати потреби трудящих в інтересах великого капіталу.

Авторське трактування верховенства права як основної ознаки правової держави, тісно пов'язано з критерієм справедливості та конкретно-історичними уявленнями про її зміст. Зокрема, у монографії серед шляхів відновлення соціальної справедливості автор називає боротьбу з корупцією та бідністю, заборону маніпулювання свідомістю громадян тощо.

Важливою проблемою, що зумовлює успішну реалізацію концепції правової держави, автор монографії вважає проблему взаємозв'язку громадянського суспільства і правової держави. Зокрема, наявність розвиненого громадянського суспільства розглядається як важлива умова існування правової держави.

Чільне місце серед проблем, які знайшли своє висвітлення у монографії, посідає проблема ефективності судової влади.

Констатується, що в сучасному українському суспільстві втрачена не лише повага й довіра до суду, а й віра у саме існування правосуддя. Важливою в цьому плані є дискусійна проблема співвідношення законності й доцільності, докладно розглянута автором.

Зокрема, В. Ф. Сіренко зазначає, що сила судової влади – у повазі людей до права і до суду як до професійного інтерпретатора закону і справедливого правозастосувача, а роль судової влади визначається тим, що вона виступає арбітром у спорах про право. Але арбітр лише тоді може виконувати свою роль, коли він справедливий та авторитетний¹.

Основною причиною нелегітимності суду автор вважає порушення принципу незалежності суддів. Тому слід погодитись з думкою В. Ф. Сіренка, що на суди не може бути покладене завдання захищати певний економічний, соціальний і політичний лад, оскільки це перетворює суди в органи відкритої політичної репресивної дії. Коли ж будь-який високопосадовець чи політичний діяч вимагають від суду приймати рішення на користь державних інтересів або в інтересах реформ, або в інтересах конкретних організацій, то вони не лише грубо порушують конституційні засади правосуддя, а й проявляють повне невігластво та цинізм стосовно природи і призначення судової влади і інституту прав людини і громадянина. Суд є останнім bastionом, останнім рубежем демократії, далі починається самосуд, анархія, хаос, разлад всіх життєзабезпечуючих систем суспільства².

Питання, розглянуті в монографії, на нашу думку, зацікавлять не лише науковців та юристів-практиків, а знайдуть відклик серед широкого кола читачів, не байдужих до перспектив розбудови демократичної, правової, соціальної держави в Україні. Маємо надію, що дискусійні проблеми, висвітлені в публікації, знайдуть своє розв'язання у подальших працях автора.

© І. В. Музика, 2013

* Рецензія на кн.: Сіренко В. Ф. Государство: демократическое, правовое, социальное (Очерки. Дискуссионные вопросы). – К.: Институт государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2013. – 340 с.

¹ Там само. – С. 164–165.

² Там само. – С. 166.